

Nimipäiväkalenterin ajantasaistamisesta

EERO KIVINIEMI

Eripainos: Virittäjä 3/1982

Nimipäiväkalenterin ajantasaistamisesta¹

Missään maassa ei liene käytössä olevaa etunimistöä niin hyvin vastaavaa nimipäiväkalenteria kuin Suomessa. Muistettakoon kuitenkin, että useimmissa maissa nimipäiviä ja nimipäiväalmanakkaa ei tunneta lainkaan; edes pyhimyskalenteriin perustuvien vanhojen kirkollisten merkkipäivien runsas merkintä kalentereihin ei ole yleistä. Tapa viettää omaa nimipäivää ei ole syntynyt Suomessa, mutta siitä on erityisesti täällä tullut syvään juurtunut ja jatkuvasti elinvoimainen perinne. Tästä kansallisesta erityispiirteestä ei varmasti ole minkään tähden syytä luopua.

Nimipäiväkalenterin ajoittaiset tarkistukset johtuvat juuri sen kansallisesta erityisluonteesta: toisaalta pyrkimyksestä ajantasaisuuteen ja toisaalta siitä, että almanakan nimiluettelo on saanut normaatiivin ohjeluelutelon aseman. Tasapuolisuus tuntuu vaativan, että ainakin kaikki yleis-tyneet nimet pyritään sijoittamaan almanakkaan. Tarkistuksissa koetetaan löytää tällaiset yleensä runsaana rehottavasta uusien nimiasujen paljoudesta ja samalla vakiinnuttamaan suomalaisen nimitystecmiin parhaiten luontuvat muodot. Tällä tavoin muutoksia seuraavasta ja jokaisen

ulottuvilla olevasta ohjelueluteloista on monenlaista hyötyä.

Useimmissa maissa nimenannosta ja etunimien valinnasta on olemassa tietynlaisia, enimmäkseen hyvin samansuuntaisia säännöksiä. Yleensä näillä on haluttu varmistaa se, ettei etunimi ole yksilöinnin kannalta harhauttava, ketään selvästi loukkaava tai kielellisesti sopimaton. Määräysten ja ohjeiden tarkkuudessa voi silti olla suuriakin eroja. Esimerkiksi Tanskassa on hyväksyttävistä etunimistä virallinen (n. 5 000 nimen) luettelo, ja sen ulkopuolelta valituille nimille tarvitaan kirkkoministeriön lupa. Suomessa etunimilaki on ollut voimassa vuodesta 1946, mutta siinä esitetyt kiellot mm. vastakkaiselle sukupuolelle kuuluvien, kielenvastaisten tai sopimattomien nimien hyväksymisestä ovat käytännössä usein tulkinnanvaraisia. Yleensä nimenvalintaan ei liene edes aivan helppo puuttua. Monikaan pappi esimerkiksi ei halunne rikkoa kastetilaisuuden tunnelmaa keskustelulla harkitsematottoman tuntuista nimistä; asia on tarkistettava jo aiemmin.

Vaikka yli 90 % kaikista tällä vuosisadalla annetuista etunimistä on sellaisia, jotka ovat olleet suomen- tai ruotsinkielisessä almanakassamme, ei virallinen nimipäiväkalenteri voi ainakaan nykyisessä muodossaan olla kaikkien hyväksyttävien nimien luettelo. Käyttöön vakiintuneiden nimien määrä on tältä kannalta aivan liian suuri. Selvitän tilannetta muutamien numerotiedoin, jotka perustuvat kaikkien nykyisin elossa olevien suomenkielisten Suomen kansalaisten etunimet sisältävään ATK-aineistoon.

- Sadan viime vuoden aikana (1880—1980) on käytössä ollut n. 35 000 erilaista etunimeä, jos »saman» nimen erilaiset kirjoitusasut ja erilaiset yhdysnimet lasketaan eri nimiksi.
- Vain kerran esiintyneitä nimiä on kui-

¹ Kirjoitus on pääosin sama kuin Kotikielen Seurassa 28. tammikuuta 1982 pidetty esitelmä. Muutoksia on kuitenkin mm. tarkistusehdotuksessa.

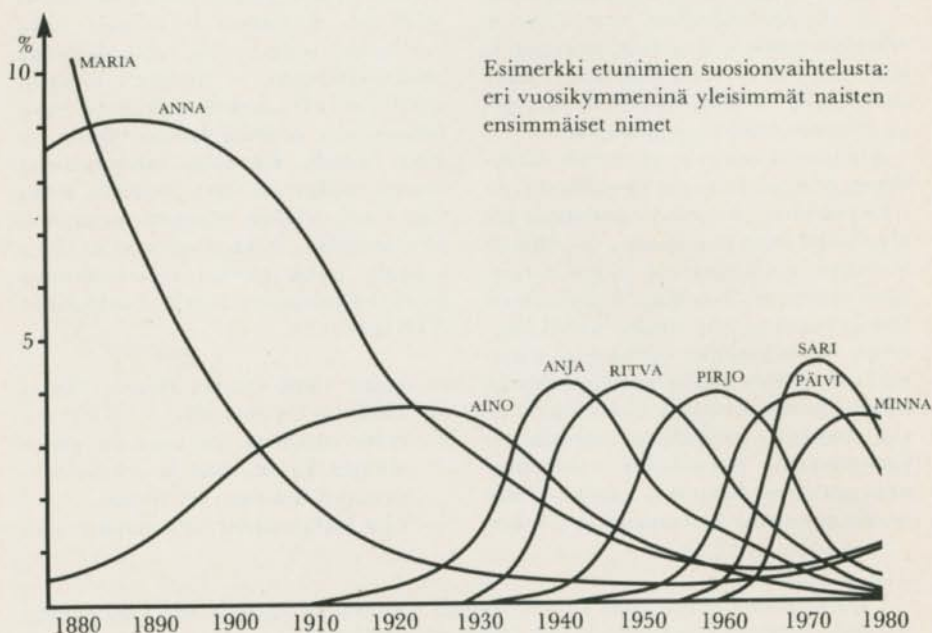
Katsauksia

tenkin n. 20 000 ja 2—9 kertaa annettuja nimiä n. 10 000. Vähintään 10 kertaa annettuja nimiä on siis »vain» n. 5 000. Jos nimen vakiintuneisuuden ehtona pidettäisiin esim. 100:aa esiintymää, niin tällaisia nimiä olisi n. 1 750. Yli 1 000 haltijaa on (ensimmäisen etunimen mukaan laskettuna) n. 500 nimellä ja yli 10 000 vastaavasti 160 nimellä.

- Etunimien määrää kartuttavat eniten harvinaisehkot yhdysnimet. Yhdysviihollisia nimiä on erilaisista naisten nimistä 40 % ja erilaisista miesten nimistä 30 %. Silti tällainen nimi on vain parilla prosentilla koko kansasta. Toinen nimien määrään olennaisesti vaikuttava seikka on erilaisten kirjoitustapojen runsaus, seikka, josta on nimenkäyttäjille aika paljon kiusaa.
- Harvinaisten nimien haltijat ovat kuitenkin hyvin pieni osa koko väestöstä. Noin 1 000 yleisintä miehennimeä ja vajaat 2 000 yleisintä naisennimeä riittää kattamaan 99 % kaikista nykysuomalaisista.

Olellaisin nimenvallinnassa nykyisin näkyvä piirre on nimien sosiaalisen statuksen jatkuva vaihtelu. Tämä on nopeutunut sitä mukaa kuin perinnäistä etunimistöämme tukevista nimenvallintatavoista — ensi sijassa nimenannosta suvun tai syntymäpäivän mukaan — on irtauduttu. Nimenvallinta on aina ollut osa sosiaalista käyttäytymistä, mutta 1800-luvun lopulla alkanut nopea yhteiskunnallinen muutos mullisti pian entiset normit. Nimet alettiin entistä yleisemmin valita omien mieltymysten perusteella, mutta tällaiset mieltymykset eivät osoittautuneetkaan »omiksi» vaan ihmisten hyvin tarkkaan sosiaaliseseen vaistoon perustuviksi arvostuksiksi. Perinteen sijaan tuli siis ikään kuin salaa muoti. Muotinimet taas ovat levinneet ja vaihtuneet uusiin sitä nopeammin, mitä tehokkaammaksi viestintä on tullut.

Käytössäni oleva laaja aineisto osoittaa, että varsinkin ensimmäiseksi tai ainoaksi nimeksi annettujen etunimien suosionvaihtelu on jo vuosikymmenien ajan ollut hyvin selväpiirteistä ja johdonmukaista. Vaikka sama nimi eri tapauksissa sanottai-

siin valitun millaisin perustein tahansa, kaikkien tapausten summasta muodostuu useimmiten hyvin samansuuntainen kuva: ensin nimen suosio nousee vääjäämättä ja suunnasta poikkeamatta, ja huipun saavutettuaan se kääntyy yhtä ehdottomaan laskuun. Tällaisen kehityksen graafinen kuvaaja vastaa uudennostien leviämistavalle tyypillistä summakäyrää. Oheisessa kaaviossa näkyy muutamien, aikanaan yleisimpien naisten ensimmäisten etunimien suosionvaihtelu.

Niin kauniita käyriä kuin esim. *Ritvan*, *Pirjon* ja *Päivin* suosionvaihtelusta syntyy vain ns. muotinimistä. Mitä symmetrisempi ja jyrkempi käyrä on, sitä varmemmin nimi on valittu sen uutuuden ja sosiaalisen statuksen perusteella. Monien nimien osalta muutokset ovat paljon hitaampia, ja niitä kuvaava käyrä voi olla myös selvästi epäsymmetrinen. Uusien, muodin tavoin leviävien nimien vastakohdina ovat lähinnä perinnäisten nimenvaihtotapojen mukaan annetut entuudestaan tutut nimet. Siksi esim. sellaisten nimien suosio, jotka useimmiten on annettu jälkimmäisiksi etunimiksi, ei vaihtelee läheskään yhtä nopeasti tai selvästi; nämä nimethän ovat usein suvun piiristä valittuja. Vastaavanlaista epäsuunnallisuutta voivat aiheuttaa myös eräät muut seikat, mm. saman nimen eri varianttien kilpailu keskenään. Esimerkiksi kaaviosta näkyvä *Marian* ja *Annan* häviäminen suosituimpien ensimmäisten etunimien joukosta varsin pitkäksi aikaa johtuu myös siitä, että käyttöön tuli monia muita asuja samoista nimistä (*Anja*, *Anne*, *Marja*, *Maija*, *Mari* jne.).

Nimenvaihtotapojen ja eri nimien suosionvaihtelun selvittely paljastaa myös syyn siihen, miksi etunimien suosio ylipääntään vaihtelee. Asian yksityiskohtainen selvittely ei ole tässä mahdollista, mutta se tulos, johon olen päätenyt, on silti syytä mainita:

Eri etunimien suosio jakautuu nykyisin aina siten, että valtaosalla nimenantajista on melko yleinen nimi. Näihin kytkeytyy usein liikaa sellaisia siivumielleitä, joita nimenantajat eivät

halua liittää lapsiinsa, joten he pyrkivät löytämään jonkin hieman »uudemman» ja vähemmän tavanomaisen vaihtoehdon. Kun valinnan kuitenkin määrää ensi sijassa sosiaalinen vaisto, nimenantajat päätyvät — yleensä asiaa tiedostamatta — valtaosalta samoihin nimiin. Aiempi tilanne siis toistuu, ja suosionvaihtelua säätelevä automaatti on valmis. Muutosten nopeutuminen on suorassa suhteessa viestinnän tehostumiseen.

Suurehkot kalenterinimistön uudistukset ovat liittyneet olennaisesti kansallisuusaatteeseen ja 1800-luvun lopulla alkaneeseen yhteiskunnalliseen murrokseen. Perinnäiset, vieraiden mallien mukaiset viralliset nimet alkoivat syrjäytyä suomalaisiksi leimautuneiden nimiasujen ja omakielisen nimistön tieltä. Tällainen mullistus merkitsi muutosta sosiaalisissa normeissa. Uudenlaiset nimet eivät yleistyneet siksi, että ne yhtäkkiä olisivat tulleet nimenantajien tietoisuuteen, vaan sitä tietä, että ne saivat — ensin melko pienen väestöryhmän käyttöön päästyään — riittävän sosiaalisen statuksen. Skandinaviassa omaperäisen nimistön renessanssi oli alkanut jo hieman aiemmin.

Virallinen almanakka ei ainakaan muutoksen alkuvaiheissa ollut sitä ennakoiva ilmapuntari. Paljon keskeisempi asema tässä mielessä oli esim. nuoren Isak Sjömanin yksityisellä yrityksellä, vuonna 1864 painetulla »Kauno-Annakalla», sekä ennen kaikkea vuodesta 1882 alkaen Kansanvalistusseuran kalenterilla. Almanakan osalta ajan uuden tyylin mukaiset muutokset alkoivat oikeastaan vasta vuonna 1890. Hyvin näkyviä muutoksia on tämän jälkeen tehty parinkymmenen vuoden välein, vuosien 1909, 1929, 1950 ja 1973 almanakkoihin.

Vuoteen 1929 asti kehitys kulki etunimien suomalaistamisen suuntaan. Suurin tähänastisista muutoksista tehtiin juuri vuoden 1929 almanakkaan: uusia nimiä tai nimiasuja otettiin tällöin mukaan parisataa. Tulevan kehityksen kannalta miltei vielä suurempi muutos oli se, että tällöin syntyi erilaisen nimipäiväkalenterin sisäl-

tävä ruotsinkielinen almanakka. Vanhat vierasperäiset nimiasut saivat usein paikan vain tässä, vaikka monilla tällaisilla nimillä saattoi vielä olla jopa tuhansia haltijoita. Myöhemmissä tarkistuksissa (1950, 1973) suomenkieliseen almanakkaan on tullut vielä noin kaksisataa uutta nimeä, mutta ne ovat olleet suurelta osalta aiempien nimien vanhastaan tunnettuja tai uudehkoja asuja tai sitten sisällöltään melko neutraaleja uusia omaperäisiä muodoiteita. Jonkin verran perinnäistä vierasperäistä nimistöä (*Aabraham, Esaias, Elisabet, Birgitta, Matias* ym.) on palautettu suomenkieliseen almanakkaan, ja eroja kahden nimipäiväkalenterimme välillä on muutenkin pyritty vähentämään.

Melko näkyvä piirre kalenterin tarkistuksissa on ainakin vuodesta 1929 alkaen ollut se, että mukaan on otettu jonkin verran eräänlaisia suositusnimiä, ts. sellaisia nimiä, joilla ei ole ollut entuudestaan juuri lainkaan käyttöä mutta jotka on katsottu systeemiin hyvin sopiviksi. Jotkut tällaisista ovat osuneet ajan tyyliin ja yleistyneet, toiset taas eivät ole päässeet mainittavaan käyttöön, ja siksi niitä on myöhemmin karsittu poisikin. Suositusnimien mukaanpääsy johtui vuoden 1929 muutoksessa etunimien suomalaistamispyrkimyksistä; myöhemmin on ehkä vain haluttu esittää uusia vaihtoehtoja.

Kaikkiaan suomenkielisen almanakan nimipäiväkalenteri on 1900-luvulla muutunut perinpohjaisesti. Uusia nimiä on tullut mukaan yli 500, ja entisiä on poistettu tai jätetty vain ruotsinkielisen kalenterin varaan ainakin parisataa. Melkoinen osa tulokkaista on kuitenkin ollut vain aiempien vierasperäisten nimiasujen suomalaisia variantteja, ja siksi monilla kalenterinimillä on oikeastaan hyvin pitkä perinne takanaan. Tätä ei mielellään katkaise uusien muotiniimien kustannuksella.

Nykytilanteen perusteella näyttää siltä, että perinnäistä etunimistöämme karsittiin vuosisadan alkupuolella almanakasta liiankin perusteellisesti. Tosin kuva voisi olla toisenlainen, jos näin ei olisi tehty. Kehityksen suunnan ennustaminen on yleensä hyvin vaikeaa, koska siihen vaikuttaa —

lyhyesti sanottuna — koko maailmanmeno. Tuskinpa nimistöemme suomalaistajat olisivat uskoneet, jos joku olisi väittänyt, että monet heidän poistamistaan nimistä tulevat parin sukupolven jälkeen taas yleistymään; tällaiseen muutokseen viittaavat merkithän ovat jo näkyvissä. Samasta syystä tulevaisuutta ei kannata arvailla kovin pitkälle nytkään. Uudenlaisen aineiston perusteella voitaisiin kyllä ennustaa monet suosionmuutokset ehkä vuosikymmeneksi eteenpäin muttei kovin paljon pitemmälle. Odottamattomat käännteet muutamien vuosikymmenten aikana ovat aina mahdollisia.

Kalenterinimistön tarkistaja on nyt uudenlaisen aineiston ansiosta osin toisenlaisten näkymien edessä kuin aikaisemmin. Kalenteri on myös täydempi kuin koskaan ennen. Hankalin ongelma onkin ehkä se, että viime aikoina suosioon päässeet almanakan ulkopuoliset nimet ovat suurelta osaltaan sellaisten nimien versoja, joista jo on saman päivän kohdalla hyvin monia variantteja. Esim. *Johanneksen* ja *Marian* jäljessä on 8 samalähtöistä nimeä; *Katariinan* jatkona tällaisia on 7, *Marjatan* ja *Annan* rinnalla 6. Nämä eivät helposti mahdu edes perinnäisen ulkonäkönsä säilyttäneeseen »kansanallakkaan», saati pienempiin kalentereihin. Aiempien nimien tai nimiasujen karsiminen ei taas monessakaan tapauksessa näytä aiheelliselta.

Keväällä 1982 Helsingin yliopiston konsistorille tekemäni tarkistusehdotus syntyi siten, että kävin yksitellen ja yleisyysjärjestyksessä läpi kaikki sellaiset etunimet, joista on 10 miljoonan nimen aineistossani vähintään 100 esiintymää, yhteensä 1 300 yleisintä etunimeämme. Nämä kattavat n. 98 % kaikista suomenkielisistä Suomen kansalaisista. Suomenkielisessä nimipäiväkalenterissa on nykyisin (1982) 675 nimeä. Jokaisen kalenterista puuttuvan nimen osalta olen erikseen harkinnut, onko se otettava mukaan vai ei.

Tilanne on erityisesti miesten nimien osalta paljon ongelmattomampi kuin tuosta nimimäärästä voisi päätellä. Valtaosa kyseisistä almanakan ulkopuolisista nimis-

tä putoaa ehdokaslistalta pois joko vanhentuneisuutensa tai kirjoitusasun vierasperäisyyden takia. Jäljelle jäävistä on joidakin karsiutunut myös siksi, että niiden mukaanotto olisi aiemmissa tarkistuksissa vakiinnutettujen periaatteiden vastaista. Kun muutoksia toivovat eivät yleensä ole näistä rajoituksista selvillä, mainitsen ne myös tässä.

- Kustaa Vilkuna pyrki vakiinnuttamaan suomenkieliseen nimipäiväkalenteriin sen vanhan käytännön, ettei naisten ja miesten nimiä sijoiteta samaksi päiväksi. Mielestäni tämä periaate on syytä säilyttää, vaikka ruotsinkielinen kalenterimme onkin toisella kannalla. Muutos johdonmukaisesti toteutettuna aiheuttaisi hyvin paljon nimipäivien siirtoja.
- Lähes ehdottoman tarpeellista on mielestäni se, että sama nimi on samalla päivällä suomen- ja ruotsinkielisessä kalenterissa. (Ortodoksinen kalenteri on siinä määrin erityyppinen, että tällainen yhtäläisyys lienee mahdotonta.) Tätä periaatetta ei kuitenkaan ole aina helppo noudattaa, koska ruotsinkielinen kalenteri poikkeaa monessa suhteessa suomenkielisestä. Eniten hankaluuksia aiheuttaa äsken todettu, samakantaisten miehen- ja naisennimien sijoitusta koskeva ero.
- Saman miehen- tai naisennimen erilaiset variantit on pyrittävä sijoittamaan samaksi päiväksi, jotta ne eivät irtoaisi historiallisesta taustastaan. Aiemmin vakiinnutettuja nimipäiviä ei kuitenkaan ole tästä syystä muutettava.
- Jos kalenterista välillä poistettu nimi palautetaan siihen takaisin, se on yritettävä sijoittaa entiselle paikalleen, varsinkin jos nimi on aiemmin ollut kalenterissa pitkään.
- Erilähtöisiä nimiä on ollut pakko sijoittaa samaksi päiväksi jo monissa aiemmissakin muutoksissa. Sijoitusperusteena voivat tällöin olla nimien äänneasuissa tai sisällössä ilmenevät yhtäläisyydet.

Keskeisimpänä perusteena uusien nimien hyväksymiselle on ilman muuta pi-

dettävä niiden yleisyyttä. Pelkkä yleisyys ei kuitenkaan aina riitä. Asiaan vaikuttavat myös nimiasun sopivuus suomenkieliseen etunimistöön ja joskus nimen ajalliseen tai alueelliseen suosioon liittyvät seikat. Jotkut ruotsinkielisessä kalenterissa säilyneet tai siihen päässeet nimet voitaisiin kyllä yleisyytensä perusteella hyväksyä myös suomenkieliseen almanakkaan, mutta tämä voi olla mahdotonta siksi, että kyseisten päivien kohdalle ovat vakiintuneet jotkut muut nimet. Ehdolle pääsisivät mm. *Roobert* ja *Inga*, ellei niiden kohdalla suomalaisessa almanakassa olisi nimiä *Suvi* ja *Into* (lisäksi *Inka* on eri päivänä). *Petra* taas täytynee jättää vain ruotsinkielisen almanakan varaan siksi, että se olisi sijoitettava *Pietarin* päiväksi.

Kaksikielisillä alueilla nimiä on tietysti aika usein valittu toiselta kieliryhmältä saatujen mallien mukaan. Jotkut tällaisista voivat tulla laajemminkin suosituiksi, ja silloin niitä aletaan kaivata myös omaan nimipäiväkalenteriin. Yleisyytensä takia ovat suomalaisenkin almanakkaan nyt päässeet mm. *Marita* ja *Paul*, mutta ehdokaslistasta karsiutuneita ruotsin kielen kautta kotiutuneita nimiä on paljon enemmän.

Jonkin verran epä johdonmukaisuutta kalenterinimienkin kirjoitusasuihin on aina aiheuttanut se, että nimet tulevat ensin käyttöön vieraskielisen ortografian mukaisina.

Mainitunlaisesta kirjavuudesta seuraa monia ongelmia, vaikka periaatteena pidettäisiinkin sitä, että suomenkielisessä kalenterissa olevat nimet äännetään kirjoitusasunsa mukaisesti. Esimerkiksi *Pia*, *Mia* -asujen esiintyminen kalenterissa olisi samalla suositus vastaavanlaisesta ääntämyksestä, mikä ei ole yleisin tapa. Jos mainitusta periaatteesta luovuttaisiin, niin se merkitsisi ääritapauksissa sitä, että myös sellaisia nimiä kuin *John* ja *Joan* voitaisiin sijoittaa suomenkieliseen nimipäiväkalenteriin, ja tässä tuskin on mieltä.

Yleisenä periaatteena on käsittääkseni edelleenkin pidettävä suomenkielisen nimipäiväkalenterin kansallisen, kielellisen ja historiallisen perinteen säilyttämistä.

Katsauksia

TAULUKKO 1: ortografialtaan vieraan kielen ja suomen mukaisia almanakan nimiä. (Almanakassa 1982 olevat nimiasut on kursivoitu. Luku nimen jäljessä ilmoittaa nimiesiintymien määrän, vuosiluvut osoittavat nimen suosion huipun tai huippujen ajankohdat. R = nimi esiintyy ruotsinkielisessä almanakassa.)

<i>Anita</i> (R)	20 350	1940—1960	<i>Anitta</i>	4 960	1950—1970
<i>Pirita</i>	589	1970—1980	<i>Piritta</i>	1 699	1970—1980
<i>Marita</i> (R)	20 423	1940—1970	<i>Maritta</i>	10 498	1950—1965
<i>Reeta</i>	2 760	1870—1910	<i>Reetta</i>	2 263	1970—1980
		1975—1980			
<i>Riika</i>	272	1870—1890	<i>Riikka</i>	6 182	1965—1980
		1965—1980			
<i>Eliisa</i>	9 467	1880—1900	<i>Elisa</i>	8 847	1950—1980
		1950—1960			
<i>Eliina</i>	12 733	1870—1910	<i>Elina</i>	49 060	1965—1980
<i>Nina</i> (R)	8 592	1965—1980	<i>Niina</i>	6 525	1965—1980
<i>Lea</i> (R)	16 675	1930—1950	<i>Leea</i>	866	1950—1980
<i>Pia</i> (R)	9 194	1960—1980	<i>Piia</i>	4 293	1970—1980
<i>Mia</i>	3 977	1965—1980	<i>Miia</i>	4 412	1970—1980
<i>Tea</i> (R)	1 350	1960—1980	<i>Teea</i>	116	1965—1980
<i>Ester</i> (R)	22 260	1890—1930	<i>Esteri</i>	20 702	1900—1930
<i>Mirjam</i> (R)	22 424	1965—1980	<i>Mirjami</i>	16 282	1920—1950
<i>Vilhelm</i> (R)	12 828	1870—1910	<i>Vilhelmi</i>	1 880	1870—1910
<i>Viljam</i>	6 732	1870—1920	<i>Viljami</i>	6 939	1890—1920

Etenkin vierasperäisessä asussa lainattujen kansainvälisten muotininimien osalta yleisyyskriteeriä on syytä noudattaa varsin tiukasti. Myös valtaosa nimenantajista on osoittanut olevansa tällä kannalla valitsemalla muotininimistäkin suomalaisiksi leimautuneita nimiä. Aiempien nimien arkisia puhuttelumuotoja on samaten otettava mukaan vain silloin, jos ne ovat päässeet laajaan käyttöön ja näin menettäneet alkuperäisen sävyänsä. Joissakin maissa selviksi puhuttelunimiksi leimautuneita asuja ei hyväksytty etunimiksi lainkaan.

Aiempien kalenterinimien poistaminen ajan tyylin mukaisten nimien kustannuksella vaatii hyvin tarkkaa harkintaa. Nimien sopivuutta ei kalenterinimistöä tarkistettaessa ole syytä arvioida tunneperäisesti, niiden henkilömielikuvien perusteella, joita niihin mielellämme kytkeytyy. Kauniilta ja miellyttäviltä tuntuvat usein sosiaalisesti edustavat nimet, ja tällainen edustavuus vaihtelee aikaa myöten kuten muoti aina.

Aineistoni perusteella näyttää siltä, että

jos nimet eivät pysy jatkuvasti kohtuullisessa käytössä esimerkiksi perinnäisten nimeämistapojen ansiosta, niiden »lepoaika» eli aika suosion laskusta sen uuteen nousuun on usein noin puoli vuosisataa. Kaikki aiemmat nimet eivät varmaan tule uudestaan suosioon, mutta lähes kaikilla nimillä on siihen mahdollisuus, kunhan ne ovat ehtineet vapautua rasitteistaan. Pahimpana painolastina näyttää olevan nimen yleisyys omalla ja ehkä edelliselläkin sukupolvella.

Nimipäiväkalenteriin tehdyt muutokset ovat tällä vuosisadalla olleet hyvin näkyviä, mutta tämä johtuu suurelta osin siitä, että niiden avulla on pyritty luomaan kansallisesti omaleimainen etunimistö. Kalenterinimien määrän kasvaessa on myös valinnan varaa tullut enemmän; uusia vaihtoehtoja ei tarvitse välttämättä hakea vieraskielisestä nimistöstä tai kalenterinimien erilaisista epävirallisista asuista. Muodin mahtiin ei ilmeisesti voi ohjeilla kovin paljon vaikuttaa, mutta mielestäni olisi vain eduksi, jos yhtä suuriin muutoksiin ei enää

ilmenisi tarvetta. Vanhasta nimiperinteestä ei ole kovin paljon jäljellä, jos kalenterinimistö muuttuisi myöhemminkin yhtä näkyvästi kuin aiemmin tällä vuosisadalla.

Uusien kalenterinimien mukaanotossa on siis oltava melko pidättyvä. Vähäisten tarkistusten tarve tulee nimittäin olemaan jatkuva ja aiempien nimien karsinta paljon vaikeampaa kuin ennen. Laatimani tarkistusehdotus, joka julkistettiin jo 28. tammikuuta 1982 ja hyväksyttiin vähän korjattuna viime toukokuussa, sisältää kylä 40 uutta almanakkanimeä, mutta tämä johtuu suurelta osin siitä, että mukaan on nyt päässyt esiintymätaajuutensa perusteella monia vanhastaan käytössä olleita nimiä.

Almanakkaan nyt hyväksytyt uudet nimet esitellään seuraavassa luettelossa.

Kustakin nimestä on mainittu mm. seuraavat tiedot:

- Nimen mahdollinen esiintyminen ruotsinkielisessä kalenterissa (R).
- Nimen esiintymien kokonaismäärä ja (sulkeissa) ensimmäiseksi etunimeksi annettujen nimen määrä.
- Nimen suosion huipun tai huippujen ajankohta.
- Nimen sijoitus kalenteriin ja samalla päivällä olevat muut nimet (uusi nimi kursivoituna). Pystyviiva osoittaa, että sen jälkeen mainitut nimet voidaan tarpeen vaatiessa jättää kalenterista pois tai aakkosellisten nimipäiväluetteloiden varaan.
- Mahdolliset perustelut nimen mukaanotosta ja sijoituksesta.

Uudet naisten nimet

- Esteri* 20 702 (2 227) 1900—1930 16. 5. *Esteri* | Ester, Essi
Esteri on ollut almanakassa 1929—1949, palautetaan yleisyytensä takia. Asu Esteri on viime aikoina ollut yleisempi kuin Ester.
- Marita* (R) 20 423 (5 172) 1940—1970 15. 8. Marjatta, Marja, Jaana | Marjut, Marjo, Marjukka, Marjaana, Maritta, *Marita*, Marianne, Marianna.
Marita on syytä ottaa puolta harvinaisemman Maritta-asun rinnalle jo yleisyytensäkin tähden.
- Marianne* (R) 10 037 (2 085) 1950—1980 15. 8. (ks. Marita)
Poikkeaminen ruotsinkielisestä kalenterista on Mariannen (ja Mariannan) osalta aiheellista, koska kyseiseen päivään ei liity nimen osalta mitään perinnettä. Monista vanhoista Marian muistopäivistä paras vaihtoehto lienee tällöin 15. 8., vaikka erilaisia nimiä tuleeikin tämän päivän kohdalle tavalista enemmän. Ruotsalaisen kalenterin Marianne pitäisi myöhemmin sijoittaa samoin, nykyisen Maritan rinnalle.
- Elisa* 8 847 (1 743) 1950—1980 19. 11. Liisa | Elisabet, Eliisa, *Elisa*, Liisi
Elisa on nykyisin selvästi yleisempi kuin aiempi Eliisa, vaikka Eliisasta on kaikkiaan esiintymiä hieman enemmän.
- Annika* (R) 5 673 (959) 1965—1980 9. 12. Anna, Anne | Anneli, Anni, Annikki, *Annika*, Anu, Annukka
Nimi on yleisyytensä perusteella otettava mukaan, etenkin kun sen suosio on yhä nousussa. Tyypiltään suomalaisempi Annikka on jo jäämässä pois käytöstä.
- Marjukka* 4 513 (404) 1960—1980 15. 8. (ks. Marita)
Nimen yleisyys vaatii sen lisäämistä tämän päivän jo entuudestaan pitkään nimilistaan. Marjukan suosiokin näyttää taas kääntyneen nousuun.

Katsauksia

- Kaisu* 4 409 (3 793) 1940—1960 25. 11. Katariina | Kaarina, Kaija, Kaisa, *Kaisu*, Katri, Kati, Katja, Riina
- Linda (R)* 3 105 (2 755) 1870—1920, 1980— 15. 4. *Linda*, Tuomi
Linda on niitä vanhoja nimiä, joiden suosio on nykyisin nopeassa nousussa. Nimi on ollut almanakassa 1908—1928; se tulisi vanhalle paikalleen varsin harvinaisen Tuomi-nimen rinnalle. (Tuomi-nimellä on vain 44 haltijaa.)
- Mira* 2 330 (2 199) 1970—1980 30. 4. Mirjami | Mirja, Mirkka, *Mirka*, Mirva, *Mira*, *Miia*
Ehdotin Mira-nimeä aiemmin sen sisällön perusteella Irenen päiväksi (5. 4.) Tätä ei ole pidetty parhaana ratkaisuna. Se sijoitus, jota tässä on noudatettu, on perusteltavissa, sillä Miraa on käytetty myös Mirjan puhutelmumuotona, vaikka nimi usein lieneekin muuta lähtöä. Venäläisessä nimistössä Mira on omaperäinen, muualla mm. Mirabella-nimen lyhentymä.
Myöhemmin tultaneen vaatimaan myös Mirjam-asua almanakkaan; vielä en sitä ole kuitenkaan palauttanut. Sen sijaan olen siirtänyt *Miian* Marian päivältä (2. 7.) tähän, koska nimi oikeastaan on Mirjan variantti.
- Reetta* 2 263 (1 574) 1970—1980 20. 7. Marketta, Maarit | Maaret, Margareeta, Reeta, *Reetta*
Reetta on nykyisin paljon yleisempi kuin aiempi Reeta.
- Jonna* 1 743 (1 688) 1970—1980 21. 7. Johanna | Hanna, *Hanne*, Hannele, Jenni, *Jonna*
Jonna on nykytyylin mukainen Johannan (?) variantti, ja se on otettava mukaan yleisyytensä perusteella.
- Emmi* 1 688 (1 539) 1890—1920, 1975—1980 19. 5. Emilia, Emma | *Emmi*, Milja, Milla, Amalia
Emmi on nykyisin vähän suosituampi nimi kuin Emma, vaikka molempien suosio on taas nousussa. Myöhemmin tulee harkittavaksi, olisiko vuonna 1973 täksi päiväksi sijoitettu *Amalia* siirrettävä perinnäiselle (1777—1928) paikalleen melko harvinaisen Lauhan rinnalle (20. 4.) Vielä en ole muutosta tehnyt.
- Tytti* 1 645 (1 137) 1940—1950, 1965—1980 18. 9. Tyyne, *Tytti* | Tyyni
Tytti on omakielinen nimi, jota on käytetty myös Tyynen puhuttelunimellä; sijoitus tämän perusteella. Tytti on tunnettu etunimenä jo 1900-luvun alusta alkaen.
- Maiju* 1 533 (1 332) 1920—1940, 1975—1980 2. 7. Maria, Maija, Mari | Meeri, *Maiju*, Maikki, Marika, Maaria, Kukka-Maaria
Maiju on uudelleen yleistymässä. *Miia* on siirretty tältä päivältä Mirjan yhteyteen, jonne se paremmin kuuluu.
- Meri* 1 532 (1 290) 1910—1930, 1970—1980 3. 12. Vellamo, *Meri*
Meri on ollut almanakassa 1908—1928, ja kun nimi on viime aikoina jälleen tullut suosioon, se on syytä ottaa takaisin. Aiemmin Meri oli vanhana Emerentian (nyk. Einin) päivänä 23. 1. Vaikka nimellä on yhteyttä myös Mariaan (Meeriin), olen sijoittanut sen sisältönsä perusteella Vellamon pariin, koska Marian päivänä (2. 7.) on tungosta tarpeeksi.
- Krista* 1 485 (1 234) 1965—1980 24. 7. Kirsti, Kristiina | Tiina, Kirs, *Krista*
Kristan suosio voi olla jos osin ohi, mutta kun nimi ei esiinny ruotsalaisessa

kalenterissakaan, se voitaneen ottaa mukaan. Yleisyyskriteeri ei päde, ellei sitä myös käytetä.

- Marianna* 1 438 (447) 1965—1980 15. 8. (ks. Marita)
Nimi ei ole läheskään yhtä yleinen kuin Marianne, mutta Mariannankin suosio on nousussa. Nimeä on pyydetty Mariannen rinnalle, koska se on »suomalaisempi».
- Tiia* 1 345 (1 273) 1970—1980 6. 2. Terhi, Teija | Terhikki, Tea, *Tiia*
Dorotea-nimen tuorein variantti, monin verroin yleisempi kuin lyhytvokaalinen Tia. Nimen suosio on vielä nousussa.
- Henriikka* 1 220 (265) 1975—1980 20. 1. Henna, Henni | *Henriikka*
Ruotsinkielisessä almanakassa Henrika on edellisellä Heikin päivällä (19. 1.), mutta suomalaisen kalenterin käytäntö ei tällaista sijoitusta salli. Kun Henna ja Henni kuitenkin ovat juuri Henriikan kansanomaisia asuja ja siksi heti Heikin päivän jälkeen sijoitettuja, olen katsonut voivani ottaa Henriikka-nimen mukaan. Sitä on nimittäin usein almanakkaan vaadittu.
- Mirka* 977 (916) 1970—1980 30. 4. (ks. Mira)
Mirka on tullut käyttöön Mirkka ja Mira -nimien mukana. Ehdotan sitä almanakkaan samalle päivälle kuin Miraakin.
- Hanne* 957 (916) 1965—1980 21. 7. (ks. Jonna)
1950-luvulla käyttöön tullut Johannan variantti, jonka suosio on vielä nousussa.
- Raita* 340 (280) 1930—1950, 1980— 1. 4. Pulmu, *Raita*
Raita, joka aivan viime aikoina on taas alkanut saada uusia haltijoita, on ollut almanakassa 1929—1949 nykyisenä Aijan päivänä (25. 3.). Kun tällä 1910-luvulla käyttöön tulleella nimellä ei ole pitempää almanakkaperinnettä, olen sijoittanut sen harvinaisehkon Pulmun (181 / 151) pariin, koska nimiä voidaan pitää samaan tapaan sisällöltään keväisinä.
- Pirita* 589 (254) 1970—1980 7. 10. Pirkko, Pirjo | Birgitta, *Pirita*, Piritta
Almanakassa jo oleva Piritta on kyllä yleisempi nimi, mutta kun kalenterissa on Anita, Anitta ja Marita, Maritta, voidaan myös Pirita ottaa mukaan.
- Pilvi* 321 (246) 1970—1980 19. 4. Pälvi, *Pilvi*
1940-luvulla syntynyt nimi, jonka suosio on viime aikoina lisääntynyt siinä määrin, että Pilvi on jo selvästi yleisempi kuin almanakassa ennestään ollut Pälvi (150 / 115). Sijoitus äänteellisin perustein.
- Saana* 276 (258) 1970—1980 17. 10. Saini | *Saana*
Saana on tullut käyttöön jo 1890-luvulla, mutta nimi on alkanut yleistyä vasta viime aikoina, ehkä ajan nimitys (Jaana, Sanna jne.) sekä sellaisten nimien kuin Inari, Salla ym. tukemana. Sijoitettu äänteellisin perustein viime aikoina harvoin annetun Sainin pariin.
- Sirja* 241 (223) 1940—1950, 1965—1980 30. 9. Sorja | *Sirja*
Sirja on tullut käyttöön jo 1900-luvun alussa, mutta se ei ole hävinnyt eri aikojen suosikkienimien hyökyyn. Olen sijoittanut sen äänteellisin perustein harvinaisen Sorjan (82 / 59) rinnalle.
- Hilla* 118 (98) 1910—1920, 1975—1980 16. 9. Hellevi | Hillevi, Hille, *Hilla*
Hilla ei vielä tarvitsisi kalenterinimen paikkaa yleisyytensä perusteella,

Katsauksia

mutta kun kyseessä on jo 1880-luvulla käyttöön tullut nimi, jota usein on pyydetty almanakkaan, antaisin sille paikan lähes yhtä harvinaisen Hillen rinnalla (175 / 146).

Uudet miesten nimet

Valdemar (R) 11 294 (458) 1870—1930 18. 4. Valto | *Valdemar*

Nimi on ollut almanakassa 1742—1928, ja se valitaan vieläkin melko usein jälkimmäiseksi nimeksi; esim. 1960-luvulta lähtien Valdemar on annettu etunimeksi yli 600 kertaa. Mielestäni nimi pitäisi sijoittaa almanakkaan antamaan Valton päivälle historiallista taustaa.

Tenho 2 894 (2 514) 1920—1950 18. 11. Jousia, *Tenho*

Jostain syystä tämä 1800-luvun lopulla käyttöön tullut ja sittemmin laajalti yleistynyt nimi ei ole koskaan päässyt almanakkaan, vaikka Tenhon otaksutaan olleen jopa muinaissuomalainen nimi. Silti nimeä on annettu vielä viime aikoinakin. Jousia, jonka rinnalle Tenho nyt on sijoitettu, on ainoa kalenterinimi, jota ei ole annettu ensimmäiseksi etunimeksi kertaakaan (86 / 0). Silti se voitaisiin hyvin säilyttää Tenhon parina.

Paul (R) 2 623 (2 191) 1890—1930 25. 1. Paavo, Pauli | Paavali, *Paul*

Nimi on yleinen ja sen suosio on pysynyt hyvin tasaisena. Äänteellisesti rinnakkaisuus olisi samaa tyyppiä kuin nimissä, Sauli, Saul (27. 3.).

Joel (R) 2 046 (899) 1870—1910, 1980—13. 7. Ilari, *Joel* | Lari

Uudelleen suosioon nouseva Joel on ollut almanakassa 1705—1928. Nimi voidaan sijoittaa vain entiselle paikalleen, jolla se on pysynyt ruotsinkielisessä kalenterissa.

Joni 2 030 (1 737) 1970—1980 29. 3. Joonas, Jouni | *Jonne, Jonni, Joni*

Joni on tullut käyttöön jo 1890-luvulla, mutta yleistynyt vasta Janin mukana. Vanhemmat Jonit ovat Lapista, joten nimi sopii (Jonnen ja Jonnin tavoin) paremmin Jounin yhteyteen kuin jo muutenkin raskaasti kuormituksi Johanneksen päiväksi. Jouninkin kantanimi on kyllä yleensä Johannes eikä Joonas.

Miikka 1 244 (1 029) 1970—1980 29. 9. Mikko, Mika | Mikael, Miika, *Miikka*

Miikka on jo 1880-luvulta asti aineistossani esiintyvä asu, ja nimi on nykyisin lähes yhtä yleinen kuin Miika (1 736 / 1 400).

*Kasper*i 472 (53) 1880—1920 20. 10. Kauno, Kasper

Kaunon paikalla on ollut nimi Kasper 1741—1928. Tämä asu on kaikkiaan yleisempi kuin Kasper, mutta kun Kasper näyttää olleen viime aikoina hieman suosituampi, ehdotan almanakkaan mieluummin sitä. Kasper ja Kasper i alkavat — ehkä hieman yllättäen — jälleen tulla käyttöön, joten nimi on syytä palauttaa almanakkaan sen pitkän perinteen takia. (Kasper 793 / 218.)

Jori 718 (670) 1960—1980 23. 4. Yrjö, Jyrki | Yrjänä, Jyri, *Jori*

1900-luvun alussa käyttöön tullut Jori on hiljalleen yleistymässä. Yleisyyskriteerin perusteella nimi voidaan ottaa almanakkaan jo nyt.

Samu 544 (501) 1970—1980 20. 8. Samuli, Sami | Samuel, *Samu*

Samin myötä yleistynyt asu, joka kyllä on esiintynyt etunimenä jo 1800-lu-

vulla. Melko yleinen on myös *Samppa* (205 / 169), mutta kun sillä yhä on melkoisesti puhuttelunimen sävyä, en ehdota vielä sen mukaanottoa.

- Konsta* 461 (343) 1870—1920, 1975— 21. 5. Kosti | Konstantin, *Konsta*
Vanhastaan yleinen nimiasu, jota on alettu jälleen suosia, kaiketi tunnettujen esikuviansa ansiosta. Konstaakin on muutamia kertoja pyydetty almanakkaan.
- Jonne* 446 (398) 1970—1980 29. 3. (ks. Joni)
Jonne on vuosisadan vaihteessa ollut Lapin läänissä tavallisempi kuin Jouni. Molempien perustana on ilmeisesti skandinaavinen Jon (Johannes). Jonne on viime aikoina ollut melko suosittu nimi. Yleistymässä oleva *Jonni* (101 / 93), joka sekin on vanha asu, voitaisiin jo nyt ottaa Jonnen rinnalle, koska siitä voi tulla tavallisempi nimi.
- Turkka* 366 (324) 1970—1980 8. 7. Turo, *Turkka*
Tämä ilmeisesti (kansanomaisena) hyvin vanha nimi tuli uudelleen käyttöön 1910-luvulla, ja se on pysynyt tunnettuna erityisesti Turun ja Porin läänissä. Nimen suosio on hiljalleen kasvamassa.
- Jonni* 101 (93) 1965—1980 29. 3. (ks. Joni)
Perusteluista ks. Jonne.

EERO KIVINIEMI